

PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA
z języka polskiego w klasach IV-VIII
w Szkole Podstawowej
im. Anny i Andrzeja Nowaków w Ożarowie

DOKUMENTY OKREŚLAJĄCE PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA

- Nowa podstawa programowa nauczania języka. polskiego w szkole podstawowej z dnia z 14 lutego 2017 r.
- Rozporządzenie MEN z dnia 03.08.2017 w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych;
- Statut szkoły i WSO;
- Program nauczania „Nowe słowa na start” dla klasy IV-VIII;

CELE PRZEDMIOTOWEGO SYSTEMU OCENIANIA

- Poinformowanie ucznia o poziomie jego osiągnięć edukacyjnych.
- Niesienie pomocy uczniowi w samodzielnym planowaniu swego rozwoju.
- Motywowanie ucznia do dalszej pracy.
- Dostarczenie rodzicom i nauczycielom informacji o postępach, trudnościach, specjalnych uzdolnieniach ucznia.
- Umożliwienie nauczycielowi doskonalenia organizacji i metod pracy dydaktyczno-wychowawczej.

FORMY AKTYWNOŚCI UCZNIA PODLEGAJĄCE OCENIE W RAMACH NAUKI JĘZYKA POLSKIEGO:

1. WYPOWIEDZI PISEMNE:
 - prace klasowe (wypracowania, testy);
 - sprawdziany gramatyczne;
 - kartkówki (treści literackie i językowe);
 - dyktanda;
 - prace domowe (dłuższe formy wypowiedzi).

- notatki własne ucznia związane z lekturą obowiązkową i uzupełniającą (plany wydarzeń, recenzje);

2. WYPOWIEDZI USTNE:

- odpowiedź dłuższa kilkudzaniowa (treści literackie i językowe);
- kultura żywego słowa (recytacja, scenki, dramy, prezentacje teatralne).

3. AKTYWNOŚĆ, INWENCJA TWÓRCZA UCZNIĄ.

- Realizacja projektów edukacyjnych z języka polskiego;

4. FORMY DODATKOWE (PRACE NADOBOWIĄZKOWE):

- udział w konkursach polonistycznych artystycznych;
- udział w zajęciach pozalekcyjnych (koło teatralne);

5. PRZYGOTOWANIE DO ZAJĘĆ OBEJMUJE:

- prowadzenie zeszytu przedmiotowego;
- znajomość lektur;
- posiadanie obowiązkowych podręczników i tekstów analizowanych lektur.

KONTROLA I OCENA OSIĄGNIĘĆ UCZNIÓW:

- Prace klasowe, sprawdziany i dyktanda są obowiązkowe. W razie absencji uczeń musi napisać je w ciągu dwóch tygodni od powrotu do szkoły (konkretny termin miejsce ustala nauczyciel).
- Prace klasowe i sprawdziany gramatyczne są zapowiadane co najmniej tydzień przed ich terminem (nie dotyczy to dyktand i kartkówek).
- Prace pisemne są sprawdzane i oddawane w ciągu dwóch tygodni, natomiast ocena kartkówki powinna być przekazana na najbliższych lekcjach.
- Uczeń może poprawić ocenę ze sprawdzianu zgodnie z zapisem zawartym w WSO. Poprawa jest jednorazowa i odbywa się w terminie i miejscu ustalonym przez nauczyciela (nieprzekraczającym jednak 2 tygodni).
- Kartkówki organizowane są bez zapowiedzi. Uczeń może poprawić niezadowolającą ocenę w terminie do 1 tygodnia.
- Nie ocenia się ucznia natychmiast po dłuższej usprawiedliwionej nieobecności w szkole. Uczeń dostaje określony czas na nadrobienie zaległego materiału.
- Uczeń ma obowiązek uzupełnienia notatek (także zadań domowych) za czas swojej nieobecności

jak najszybciej po powrocie do szkoły.

- Uczeń może zgłosić nieprzygotowanie do zajęć, tylko na początku lekcji, dwa razy półroczu.
- Za aktywność oraz pracę podczas lekcji (w zależności od zaangażowania i trudności zadań) uczeń otrzymuje oceny, które mogą być sumą plusów lub minusów zdobywanych systematycznie w trakcie zajęć.
- Zeszyt przedmiotowy jest obowiązkowy.
- Czynnikiem wpływającym na podniesienie oceny śródrocznej i rocznej jest wykonywanie dodatkowych zadań, szczególna aktywność na lekcji, osiągnięcia w konkursach szkolnych i pozaszkolnych, starannie prowadzony zeszyt przedmiotowy.

OCENIANIE TESTÓW I SPRAWDZIANÓW:

Testy i sprawdziany są punktowane według oddzielnego schematu, w zależności od złożoności zagadnienia. Zasady oceniania prac pisemnych są zgodne z zasadami określonymi przez CKE.

Ocenianie uczniów posiadających opinie poradni o dysfunkcjach wynika z indywidualnych dostosowań, bazę stanowią w/w wymagania.

Ilość i częstotliwość pomiarów jest zależna od poziomu i możliwości intelektualnych klasy i w zależności od realizowanego programu modyfikowana.

Punkty są przeliczane na oceny według zasad pomiaru dydaktycznego:

SKALA OD OCENY NIEDOSTATECZNEJ DO BARDZO DOBREJ:

Powyżej 100%	celujący
90 %- 100%	bardzo dobry
70%-89%	dobry
50 %- 69%	dostateczny
35% - 49%	dopuszczający
0% - 34%	niedostateczny

PUNKTACJA DYKTANDA

0 błędów	bdb
1 błąd	db
2 błędy	dst
3-4 błędy	dop

5- ... błędów ndst

3 interpunkcyjne = 1 ort

KLUCZ ZNAKÓW OZNACZAJĄCYCH BŁĘDY:

zn. - niezrozumiałość treści, nieczytelne pismo

rzecz. - błąd rzeczowy (nieprawda)

jęz. - błąd gramatyczny, leksykalny, frazeologiczny, stylistyczny

ort. - błąd ortograficzny

int. - błąd interpunkcyjny

ZASADY INFORMOWANIA O WYMAGANIACH I POSTĘPACH W NAUCE

- wszystkie oceny są jawne i podawane uczniom na bieżąco, a rodzicom podczas zebrań, wywiadówek;
- nauczyciel przekazuje uczniowi ustny lub pisemny komentarz do każdej wystawionej oceny (informację zwrotną) określając, co uczeń zrobił dobrze, co wymaga poprawy, jak należy dokonać poprawy;
- do prac pisemnych mają wgląd uczeń i jego rodzice w trakcie bieżącego roku szkolnego.

W razie zastrzeżeń rodziców (opiekunów prawnych) do oceny rocznej obowiązuje procedura określona przez statut szkoły.

WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY

Ocena końcowa jest wypadkową ocen cząstkowych, które uczeń otrzyma w ciągu roku szkolnego. Kryteria dotyczą oceniania na koniec etapu edukacyjnego.

OCENA CELUJĄCA

Uczeń:

- opanował umiejętności zapisane w podstawie programowej,
- samodzielnie rozwiązuje problemy i ćwiczenia o dużym stopniu trudności,
- czyta ze zrozumieniem teksty kultury przewidziane w programie, potrafi analizować i interpretować je w sposób pogłębiony i wnikliwy, posługując się terminologią z podstawy programowej,
- posługuje się bogatym i różnorodnym słownictwem oraz poprawnym językiem zarówno w mowie, jak i

w piśmie,

- aktywnie uczestniczy w lekcjach (pełni funkcję asystenta nauczyciela) i zajęciach pozalekcyjnych,
- z powodzeniem bierze udział w konkursach tematycznie związanych z językiem polskim,
- tworzy wypowiedzi pisemne zgodnie z wyznacznikami gatunkowymi, poprawne pod względem kompozycji, spójności wypowiedzi, językowym, ortograficznym i interpunkcyjnym,
- odznacza się samodzielnością i dojrzałością sądów,
- wzorowo wykonuje prace domowe i zadania dodatkowe,
- współpracuje w zespole, często odgrywając rolę lidera,
- wykorzystuje wiedzę, umiejętności i zdolności twórcze (kreatywność) przy odbiorze i analizie tekstów oraz tworzeniu wypowiedzi.

OCENA BARDZO DOBRA

Uczeń:

- opanował umiejętności zapisane w podstawie programowej,
- samodzielnie rozwiązuje problemy i ćwiczenia o znacznym stopniu trudności,
- czyta ze zrozumieniem teksty kultury przewidziane w programie, potrafi analizować je samodzielnie, podejmuje próby interpretacji,
- posługuje się bogatym słownictwem i poprawnym językiem zarówno w mowie, jak i w piśmie,
- aktywnie uczestniczy w lekcjach i zajęciach pozalekcyjnych,
- bierze udział w konkursach tematycznie związanych z językiem polskim,
- tworzy wypowiedzi pisemne zgodnie z wyznacznikami gatunkowymi, w większości poprawne pod względem kompozycji, spójności wypowiedzi, językowym, ortograficznym i interpunkcyjnym,
- aktywnie uczestniczy w lekcjach,
- wykonuje prace domowe, często angażuje się w zadania dodatkowe.

OCENA DOBRA

Uczeń:

- w większości opanował umiejętności zapisane w podstawie programowej,
- samodzielnie rozwiązuje zadania o niewielkim lub średnim stopniu trudności, a z pomocą nauczyciela – trudne,
- czyta ze zrozumieniem teksty kultury przewidziane w programie, samodzielnie odnajduje w nich informacje,
- w wypowiedziach ustnych i pisemnych popełnia niewiele błędów językowych, ortograficznych i stylistycznych,
- bierze czynny udział w lekcji,
- wykonuje prace domowe, czasem także nieobowiązkowe.

OCENA DOSTATECZNA

Uczeń:

- częściowo opanował umiejętności zapisane w podstawie programowej,
- samodzielnie wykonuje tylko zadania łatwe; trudniejsze problemy i ćwiczenia rozwiązuje przy pomocy nauczyciela,
- odnajduje w tekście informacje podane wprost, rozumie dosłowne znaczenie większości wyrazów w tekstach dostosowanych do poziomu edukacyjnego,
- w wypowiedziach ustnych i pisemnych popełnia błędy językowe, ortograficzne i stylistyczne; wypowiedzi cechuje ubogie słownictwo,
- wypowiada się krótko, ale wypowiedź jest na ogół uporządkowana,
- niekiedy popełnia rażące błędy językowe zakłócające komunikację,
- rzadko aktywnie uczestniczy w lekcjach,
- wykonuje obowiązkowe prace domowe, ale popełnia w nich błędy.

OCENA DOPUSZCZAJĄCA

Uczeń:

- opanował w niewielkim stopniu umiejętności zapisane w podstawie programowej,
- większość zadań, nawet bardzo łatwych, wykonuje jedynie przy pomocy nauczyciela,
- czyta niezbyt płynnie, niewłaściwie akcentuje wyrazy, nie stosuje odpowiedniej intonacji,
- ma problemy z czytaniem tekstów kultury, ale podejmuje próby ich odbioru,
- nie potrafi samodzielnie analizować i interpretować tekstów,
- w wypowiedziach ustnych i pisemnych popełnia rażące błędy utrudniające komunikację, ma ubogie słownictwo i trudności z formułowaniem nawet prostych zdań,
- nie jest aktywny na lekcjach, ale wykazuje chęć do pracy, stara się wykonywać polecenia nauczyciela,
- pracuje niesystematycznie, wymaga stałej zachęty do pracy,
- często nie potrafi samodzielnie wykonać pracy domowej, ale podejmuje próby.

OCENA NIEDOSTATECZNA

Uczeń:

- nie opanował nawet podstawowych wiadomości, ma bardzo duże braki w wiedzy i umiejętnościach z zakresu podstawy programowej,
- ma kłopoty z techniką czytania,
- nie odnajduje w tekście informacji podanych wprost, nie rozumie dosłownego znaczenia wielu wyrazów w tekstach dostosowanych do poziomu edukacyjnego,
- nie wykonuje zadań ani poleceń nauczyciela,

- wykazuje się niechęcią do nauki,
- zaniedbuje wykonywanie prac domowych,
- nie angażuje się w pracę grupy.

ZAKRES WIADOMOŚCI I UMIEJĘTNOŚCI ZAPISANYCH W PODSTAWIE PROGRAMOWEJ

KLASA IV

I. KSZTAŁCENIE LITERACKIE I KULTUROWE.

1. Czytanie utworów literackich.

Uczeń:

- rozpoznaje fikcję artystyczną;
- wskazuje cechy baśni, legendy, komiksu i opowiadania;
- zna i rozpoznaje w tekście literackim: epitet, porównanie, przenośnię i określa ich funkcje;
- opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń i dostrzega ich wzajemną zależność;
- odróżnia dialog od monologu;
- wyjaśnia, kim jest podmiot liryczny, narrator, bohater;
- wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych oraz określa ich cechy;
- określa tematykę utworu oraz wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst;
- objaśnia znaczenia dosłowne i niedosłowne tekstu;
- przedstawia swoje odczytanie utworu i je uzasadnia;
- wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach;
- wskazuje wartości w utworze.

2. Odbiór tekstów kultury.

Uczeń:

- odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia;
- świadomie i z uwagą odbiera koncerty, spektakle, programy radiowe i telewizyjne oraz filmy dla

dzieci.

II. KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE.

1. Gramatyka języka polskiego.

Uczeń:

- rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówek, liczebnik, zaimek, przyimek, spójnik, partykuła, wykrzyknienie);
- odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych;
- rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu i rodzaju gramatycznego odpowiednio rzeczownika, przymiotnika, liczebnika i czasownika oraz określa ich funkcje w wypowiedzi;
- stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych;
- rozpoznaje funkcje składniowe wyrazów używanych w wypowiedzeniach (podmiot, orzeczenie, grupa podmiotu, grupa orzeczenia);
- rozpoznaje typy wypowiedzeń: zdanie pojedyncze i złożone, równoważniki zdań, wypowiedzenia oznajmujące, pytające, rozkazujące i wykrzyknikowe - rozumie ich funkcje i je stosuje;
- przekształca konstrukcje składniowe, np. zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, zdania w równoważniki zdań i odwrotnie.

2. Zróżnicowanie języka.

Uczeń:

- wskazuje główne cechy języka mówionego i języka pisanego;
- posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą polszczyzny;
- używa stylu stosownego do sytuacji komunikacyjnej.

3. Komunikacja językowa i kultura języka.

Uczeń:

- identyfikuje tekst jako komunikat;
- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi;
- rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikacji (np. gest, mimika, postawa ciała);

- zna i stosuje zasady akcentowania wyrazów

4. Ortografia i interpunkcja.

Uczeń:

- pisze poprawnie pod względem ortograficznym, stosuje reguły pisowni;
- poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, znaku wykrzyknika, cudzysłowu.

III. TWORZENIE WYPOWIEDZI.

1. Elementy retoryki i stylistyka praktyczna.

Uczeń:

- uczestniczy w rozmowie;
- tworzy logiczną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny; rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi.

2. Mówienie i pisanie.

Uczeń:

- tworzy spójne wypowiedzi ustne i pisemne w następujących formach gatunkowych: opowiadanie, opis, list;
- wygłasza tekst z pamięci;
- tworzy plan odtwórczy i twórczy tekstu;
- rozróżnia współczesne formy komunikatów (np. e-mail, SMS) i odpowiednio się nimi posługuje zachowując zasady etykiety;
- tworzy opowiadania twórcze związane z treścią utworu, np. dalsze losy bohatera,
- komponowanie początku i zakończenia na podstawie fragmentu tekstu lub na podstawie ilustracji;

IV. SAMOKSZTAŁCENIE.

Uczeń:

- korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach, gromadzi wiadomości,
- selekcjonuje informacje;
- korzysta ze słowników, w tym: ortograficznego, języka polskiego, wyrazów bliskoznacznych;
- zna i stosuje zasady korzystania z zasobów bibliotecznych (np. w bibliotekach szkolnych oraz *on-line*).

Klasa V

I. KSZTAŁCENIE LITERACKIE I KULTUROWE.

1. Czytanie utworów literackich.

Uczeń:

- omawia elementy świata przedstawionego, wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji;
- rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym, strofę, refren;
- rozpoznaje w tekście literackim: wyrazy dźwiękonaśladowcze, uosobienie, ożywienie i objaśnia ich rolę;
- zna budowę wiersza, rozpoznaje wiersz stroficzny i stychiczny;
- wskazuje cechy mitu, powieści i noweli;
- określa problematykę tekstu;
- określa wartości ważne dla bohatera;
- objaśnia sensy przenośne tekstu, ze szczególnym uwzględnieniem sensów zawartych w mitach i przypowieściach.

2. Czytanie tekstów kultury.

Uczeń:

- dokonuje odczytania tekstów przez przekład intersemiotyczny (np. rysunek);
- rozumie, czym jest adaptacja (np. filmowa, sceniczna, radiowa);
- wskazuje różnice między tekstem literackim a jego adaptacją.

II. KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- rozpoznaje formy przypadków, liczby i rodzaju gramatycznego zaimka oraz określa jego funkcje w wypowiedzi;
- poprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki oraz używa ich we właściwych kontekstach;
- rozumie i stosuje bezosobowe formy czasownika: formy zakończone na -no, -to, konstrukcje z *się*;
- odróżnia czasowniki dokonane od niedokonanych;
- oddziela temat fleksyjny od końcówki;
- rozpoznaje wyrazy wieloznaczne, rozumie ich znaczenie w tekście oraz świadomie wykorzystuje

do tworzenia własnych wypowiedzi;

- rozpoznaje w wypowiedziach związki frazeologiczne, rozumie ich znaczenie oraz poprawnie stosuje w wypowiedziach;
- nazywa części zdania i rozpoznaje ich funkcje składniowe w wypowiedzeniach (dopełnienie, przydawka, okolicznik).

2. Zróźnicowanie języka. Uczeń:

- rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi;
- rozpoznaje słownictwo neutralne i wartościujące;
- dostosowuje sposób wyrażania się do zamierzonego celu wypowiedzi.

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

- rozróźnia typy komunikatu: informacyjny, literacki, reklamowy, ikoniczny;
- stosuje intonację poprawną ze względu na cel wypowiedzi.

4. Ortografia i interpunkcja.

- Uczeń poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: nawiasu.

III. TWORZENIE WYPOWIEDZI

1. Elementy retoryki i stylistyka praktyczna. Uczeń:

- dokonuje selekcji informacji;
- zna zasady budowania akapitów;
- rozróźnia i wskazuje środki perswazji, rozumie ich funkcję.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- tworzy spójne wypowiedzi ustne i pisemne w następujących formach gatunkowych: sprawozdanie (z filmu, spektaklu, wydarzenia), dedykacja;
- redaguje scenariusz filmowy na podstawie fragmentów książki oraz własnych pomysłów;
- redaguje notatki;
- streszcza tekst.

IV. SAMOKSZTAŁCENIE.

Uczeń:

- korzysta ze słowników, w tym: wyrazów bliskoznacznych, wyrazów obcych, frazeologicznego;
- odróżnia informacje o faktach od opinii.

KLASA VI

I. KSZTAŁCENIE LITERACKIE I KULTUROWE

Uczeń:

- identyfikuje wypowiedź jako tekst literacki, informacyjny, publicystyczny lub reklamowy,
- określa główny temat utworu literackiego, dzieła sztuki, artykułu prasowego,
- wskazuje główną myśl tekstu,
- wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio,
- odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych,
- odróżnia informacje o faktach od opinii,
- nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst,
- przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia,
- wyraża sąd o postaciach i zdarzeniach,
- wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera,
- objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach,
- odróżnia dialog od monologu, rozumie ich funkcje w utworze,
- omawia elementy świata przedstawionego,
- opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń,
- wskazuje wątek główny oraz wątki poboczne,
- charakteryzuje narratora, rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową,
- wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych oraz określa ich cechy,
- rozpoznaje fikcję literacką, rozróżnia elementy realistyczne i fantastyczne,
- rozpoznaje podstawowe gatunki literackie (baśń, legendę, przypowieść, mit, opowiadanie, nowelę, dziennik, pamiętnik lub powieść),
- rozpoznaje odmiany powieści i opowiadania,
- omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu,
- wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji, charakteryzuje podmiot liryczny,
- rozpoznaje w tekście środki stylistyczne (epitet, porównanie, przenośnię, wyrazy dźwiękonaśladowcze, zdrobnienie, zgrubienie, uosobienie, ożywienie, apostrofę, anaforę, pytanie retoryczne, powtórzenie) i określa ich funkcje,
- rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym, strofę, refren, liczbę sylab w wersie, i rozumie ich funkcję,

- dostrzega relacje między częściami wypowiedzi: wstępem, rozwinięciem i zakończeniem,
- dostrzega swoistość tekstów kultury przynależnych do literatury, teatru, filmu, muzyki, sztuk plastycznych i audiowizualnych oraz wskazuje ich cechy charakterystyczne,
- rozpoznaje komiks jako tekst kultury i wskazuje jego cechy charakterystyczne,
- wyodrębnia elementy spektaklu teatralnego oraz dzieła filmowego i telewizyjnego,
- jest świadomym odbiorcą tekstów kultury adresowanych do dzieci i młodzieży.
- rozumie istotę adaptacji utworu literackiego i potrafi porównać ją z oryginałem,
- odczytuje tekst poprzez przekład intersemiotyczny (np. rysunek, dramę, spektakl teatralny).

II. KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE

Uczeń:

- rozumie pojęcia: głoska, litera, sylaba, akcent,
- wyróżnia samogłoski i spółgłoski,
- rozróżnia głoski dźwięczne i bezdźwięczne, twarde i miękkie, ustne i nosowe,
- zna i stosuje reguły akcentowania wyrazów,
- rozróżnia odmienne i nieodmienne części mowy,
- rozpoznaje w wypowiedziach rzeczowniki, czasowniki, przymiotniki, liczebniki, zaimki, przysłówki, przyimki, spójniki, partykuły, wykrzykniki i określa ich funkcję,
- odmienia czasowniki przez osoby, liczby, czasy, tryby i rodzaje,
- odróżnia czasowniki dokonane od niedokonanych,
- rozpoznaje bezosobowe formy czasownika,
- rozumie konstrukcję strony biernej i czynnej czasownika, przekształca konstrukcję strony biernej na czynną i odwrotnie,
- odmienia rzeczowniki przez przypadki i liczby oraz rozpoznaje rodzaj rzeczownika, • odmienia przymiotniki przez przypadki, liczby i rodzaje,
- stopniuje przymiotniki i przysłówki oraz używa poprawnych form stopnia równego, wyższego i najwyższego w tworzonych wypowiedziach,
- wyróżnia typy liczebników i zaimków,
- rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu i rodzaju gramatycznego czasowników, rzeczowników, przymiotników, liczebników i zaimków,
- oddziela temat fleksyjny od końcówki,
- stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych,
- rozumie rolę nieodmiennych części mowy w wypowiedzeniach i poprawnie stosuje spójniki i przyimki,
- nazywa części zdania (podmiot, orzeczenie, dopełnienie, przydawka, okolicznik) i rozpoznaje ich funkcje składniowe w wypowiedzeniach,

- określa funkcję wyrazów poza zdaniem, rozumie ich znaczenie i poprawnie stosuje w wypowiedziach,
- rozpoznaje związki wyrazów w zdaniu,
- rozpoznaje wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące, rozumie ich funkcje,
- wie, czym się różni zdanie od równoważnika zdania, i rozumie funkcje tych wypowiedzeń,
- rozróżnia zdania pojedyncze nierozwinięte i rozwinięte oraz zdania pojedyncze i złożone,
- rozpoznaje typy zdań złożonych współrzędnie i podrzędnie,
- przekształca konstrukcje składniowe, np. zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, zdania w równoważniki zdań i odwrotnie,
- poprawnie stosuje znaki interpunkcyjne, pisze poprawnie pod względem ortograficznym, stosując wiedzę o wymianie głosek, pisowni wielką i małą literą, pisowni nie z różnymi częściami mowy,
- wskazuje główne cechy języka mówionego i języka pisanego,
- posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą polszczyzny,
- identyfikuje tekst jako komunikat, rozróżnia typy komunikatów,
- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi,
- dostosowuje sposób wyrażania się do zamierzonego celu wypowiedzi,
- rozróżnia synonimy, antonimy, wyrazy wieloznaczne, rozumie ich funkcje w tekście i stosuje w wypowiedziach,
- rozpoznaje związki frazeologiczne, rozumie ich znaczenie oraz poprawnie stosuje w wypowiedziach, rozpoznaje słownictwo neutralne i wartościujące, rozumie ich funkcje w tekście,
- zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu,
- używa stylu stosownego do sytuacji komunikacyjnej,
- stosuje zasady etykiety językowej.

III. TWORZENIE WYPOWIEDZI

Uczeń:

- uczestniczy w rozmowie na zadany temat,
- rozróżnia typy argumentów,
- wskazuje środki perswazji użyte w tekstach, rozumie ich funkcję,
- rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikacji,
- stosuje intonację poprawną ze względu na cel wypowiedzi,
- tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie, opis, list, sprawozdanie, dedykacja, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, charakterystyka, tekst o charakterze argumentacyjnym,
- tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź,

- stosuje odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny,
- rozumie rolę akapitów w budowaniu wypowiedzi, zna zasady ich budowy i je stosuje,
- dokonuje selekcji informacji,
- tworzy plan odtwórczy i twórczy tekstu,
- redaguje notatki,
- opowiada o przeczytanych tekstach,
- rozróżnia współczesne formy komunikatów i odpowiednio się nimi posługuje,
- tworzy opowiadania związane z treścią utworu,
- redaguje scenariusz filmowy na podstawie fragmentów książki oraz własnych pomysłów,
- wygłasza z pamięci tekst z odpowiednią intonacją, dykcją, właściwym akcentowaniem.

IV. SAMOKSZTAŁCENIE

Uczeń:

- doskonali ciche i głośne czytanie,
- zapisuje pozyskane informacje w różnej formie,
- korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach,
- gromadzi i selekcjonuje pozyskane informacje, poddaje je krytycznej analizie,
- stosuje zasady korzystania z zasobów bibliotecznych,
- korzysta ze słowników ogólnych języka polskiego, także specjalnych, oraz słownika terminów literackich,
- efektywnie posługuje się technologiami informacyjno-komunikacyjnymi i wykorzystuje je do prezentowania własnych zainteresowań.

KLASA VII

I. KSZTAŁCENIE LITERACKIE I KULTUROWE.

1. Czytanie utworów literackich.

Uczeń:

- rozpoznaje rodzaje literackie: epika, liryka i dramat; wymienia cechy charakterystyczne dla poszczególnych rodzajów;
- przypisuje utwór literacki do właściwego rodzaju literackiego;
- rozróżnia gatunki epiki, liryki, dramatu, w tym: pamiętnik, dramat, komedia, fraszka, hymn, sonet, pieśń, tren, ballada - i wymienia ich podstawowe cechy;
- wskazuje elementy dramatu: akt, scena, tekst główny, tekst poboczny (didaskalia), monolog,

dialog;

- rozpoznaje w tekście literackim: symbol, alegorię, eufemizm, neologizm, zdrobnienie, zgrubienie i określa ich funkcje;
- określa w poznawanych tekstach problematykę egzystencjalną;
- określa wartości estetyczne poznawanych tekstów literackich;
- określa znaczenia symboliczne w tekstach kultury;
- wykorzystuje w objaśnianiu sensów tekstów literackich elementy wiedzy o historii i kulturze;
- dokonuje interpretacji głosowej czytanych i wygłaszanych tekstów.

2. Czytanie tekstów kultury.

Uczeń:

- nazywa elementy i interpretuje dzieła sztuki (obraz, grafika, rzeźba, fotografia);
- określa wartości estetyczne poznawanych tekstów kultury.

II.KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE.

1. Gramatyka języka polskiego.

Uczeń:

- rozpoznaje wyraz podstawowy i wyraz pochodny, rodzinę wyrazów, podstawę słowotwórczą, rdzeń i formant w wyrazach pochodnych; wskazuje funkcje formantów w nadawaniu znaczenia wyrazom pochodnym, rozumie realne i słowotwórcze znaczenie wyrazu;
- zna zasady tworzenia wyrazów złożonych, odróżnia ich typy;
- rozpoznaje imiesłowy, rozumie zasady ich tworzenia i odmiany, stosuje imiesłowowy
- równoważnik zdania i rozumie jego funkcje; przekształca go na zdanie złożone
- i odwrotnie;
- rozróżnia wypowiedzenia wielokrotnie złożone;
- odróżnia mowę zależną i niezależną, przekształca mowę zależną na niezależną i odwrotnie.

2. Zróżnicowanie języka.

Uczeń:

- rozumie znaczenie homonimów;
- wyróżnia środowiskowe odmiany języka.

3. Komunikacja językowa i kultura języka.

Uczeń wie, na czym polega grzeczność językowa i stosuje ją w wypowiedziach.

4. Ortografia i interpunkcja.

Uczeń:

- wykorzystuje wiedzę o wymianie głosek w wyrazach pokrewnych oraz w tematach fleksyjnych wyrazów odmiennych;
- poprawnie przytacza cudze wypowiedzi, stosując odpowiednie znaki interpunkcyjne.

III. TWORZENIE WYPOWIEDZI.

1. Retoryka i stylistyka praktyczna.

Uczeń:

- funkcjonalnie wykorzystuje retoryczne środki językowe oraz rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę;
- tworzy logiczną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny; rozumie rolę akapitów jako spójnych całości myślowych w tworzeniu wypowiedzi pisemnych;
- wykorzystuje znajomość zasad tworzenia tezy i hipotezy oraz argumentów przy tworzeniu rozprawki oraz innych tekstów argumentacyjnych;
- rozróżnia i wskazuje środki perswazji w tekstach reklamowych, określa ich funkcję.

2. Mówienie i pisanie.

Uczeń:

- tworzy spójne wypowiedzi pisemne w następujących formach gatunkowych: recenzja, rozprawka;
- wykonuje przekształcenia na tekście cudzym, np. skraca, streszcza, rozbudowuje.

IV. SAMOKSZTAŁCENIE.

Uczeń:

- odróżnia informacje o faktach od opinii;
- rzetelne, z poszanowaniem praw autorskich, korzysta z informacji;
- stosuje zasady higieny pracy umysłowej.

KLASA VIII

I. KSZTAŁCENIE LITERACKIE I KULTUROWE.

1. Czytanie utworów literackich.

Uczeń:

- rozpoznaje gatunki dziennikarskie: reportaż, wywiad, artykuł i określa ich podstawowe cechy;
- zna pojęcia ironii, parodii i groteski oraz rozpoznaje je w tekstach;
- wskazuje funkcję użytych w utworze środków stylistycznych: porównanie homeryckie, inwokacja;
- rozpoznaje gatunki: epos, epopeja, tragedia, elegia i określa ich podstawowe cechy;
- omawia i poddaje refleksji podstawowe zagadnienia egzystencjalne;
- wykorzystuje w objaśnianiu utworów literackich wartości uniwersalne związane z postawami społecznymi, narodowymi, religijnymi, etycznymi, dokonuje ich hierarchizacji;
- wykorzystuje w objaśnianiu utworów literackich potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny, historycznoliteracki, kulturowy, filozoficzny, społeczny.

2. Czytanie tekstów kultury.

Uczeń:

- dostrzega różnice pomiędzy literaturą piękną a literaturą naukową, popularnonaukową, publicystyką i określa funkcje tych rodzajów piśmiennictwa.

II. KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE.

1. Gramatyka języka polskiego.

Uczeń:

- rozpoznaje nazwy osobowe i miejscowe, rodzaje nazw miejscowych, używa poprawnych form gramatycznych imion, nazwisk, nazw miejscowych i nazw mieszkańców;
- dostrzega zróżnicowanie słownictwa, w tym rozpoznaje słownictwo ogólnonarodowe i słownictwo o ograniczonym zasięgu (np. terminy naukowe, archaizmy, kolokwializmy); rozpoznaje wyrazy rodzime i zapożyczone - rozumie ich funkcje w tekście;
- zna sposoby wzbogacania słownictwa;
- rozumie mechanizm upodobień fonetycznych, uproszczeń grup spółgłoskowych i utraty dźwięczności w wygłosie; rozumie rozbieżności między mową a pismem.

2. Zróżnicowanie języka.

Uczeń:

- rozróżnia treść i zakres znaczeniowy wyrazu;

- rozróżnia regionalne odmiany polszczyzny;
- zna typy skrótów i skrótowców oraz określa ich funkcje;
- rozumie pojęcie stylu, rozpoznaje styl potoczny, urzędowy, artystyczny, naukowy, publicystyczny.

3. Komunikacja językowa i kultura języka.

Uczeń:

- rozróżnia normę językową wzorcową oraz użytkową i stosuje się do nich;
- rozumie, na czym polega błąd językowy;
- określa kontekst komunikatu.

4. Ortografia i interpunkcja.

Uczeń:

- wykorzystuje wiedzę o różnicach w pisowni samogłosek ustnych i nosowych, spółgłosek twardych i miękkich, dźwięcznych i bezdźwięcznych.

III. TWORZENIE WYPOWIEDZI.

1. Retoryka i stylistyka praktyczna.

Uczeń:

- przyjmuje cudze poglądy lub polemizuje z nimi;
- rozwiązuje postawiony problem;
- stosuje rytm akapitowy (przeplatanie akapitów dłuższych i krótszych);
- odróżnia przykład od argumentu;
- przeprowadza wnioskowanie jako element wyводу argumentacyjnego.

2. Mówienie i pisanie.

Uczeń:

- tworzy spójne wypowiedzi ustne i pisemne w następujących formach gatunkowych: podanie, życiorys, CV, list motywacyjny, przemówienie, wywiad;
- recytuje tekst jako własną interpretację utworu;
- dokonuje parafrazy tekstu.

IV. SAMOKSZTAŁCENIE.

Uczeń:

- korzysta ze słowników, w tym: etymologicznego;